

Iäkkäiden henkilöiden sosiaalipalvelujen saantia helpotetaan ja nopeutetaan

Vanhuspalvelulain uuden luonnoksen tavoitteena, on että iäkäs henkilö kokee elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi. Lähtökohtana palvelujen saannille on iäkkään henkilön toimintakyky, ei ikä sinällään. Ohjausryhmä luovutti valmistelemansa ehdotuksen peruspalveluministeri **Maria Guzenina-Richardsonille** torstaina 19. huhtikuuta.

Lakia sovelletaan vanhuuseläkeikäiseen väestöön sekä sellaiseen iäkkääseen henkilöön, jonka toimintakyky - fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen - on merkittävästi heikentynyt ikääntymisen myötä alkaneen tai pahentuneen sairauden tai rappeutumisen vuoksi.

Ohjausryhmä ehdottaa, että iäkkäällä henkilöllä on oikeus tehdä hakemus palvelujen saamiseksi myös suullisesti. Kiireellisessä tapauksessa viranomaisen olisi tehtävä palveluja koskeva päätös ja järjestettävä palvelut viipymättä. Päätös olisi tehtävä joutuisasti myös kiireettömissä tapauksissa. Iäkkäällä henkilöllä olisi oikeus saada hänelle myönnettyt kiireettömät palvelut viimeistään kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Iäkkään henkilön tarvitsemien sosiaalipalvelujen myöntämistä helpottaa se, että palvelutarve on monipuolisesti selvitetty.

Tavoitteena on, että iäkkäälle ihmiselle annetaan mahdollisuus ylläpitää toimintakykyään ja että hänellä on mahdollisuus sosiaaliin suhteisiin ja mielekkääseen tekemiseen. Laitoshiito tulee kyseeseen ainoastaan silloin, kun se on välttämätöntä iäkkään henkilön arvokkaan elämän ja turvallisen hoidon kannalta.

Kunnissa on tuettava suunnitelmallisesti ikääntynyttä väestöä

Kunnan olisi laadittava valtuustokausittain suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi sekä ikääntyneiden tarvitsemien palvelujen järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Myös palvelujen laadun ja riittävyyden arviointi sisältyisi tähän suunnitelmaan.

Palvelujen laatua ja riittävyyttä olisi arvioitava vuosittain. Arvioinnin pohjaksi tulisi hankkia säännöllisesti palautetta palvelujen käyttäjiltä, heidän läheisiltään sekä lausunto vanhusneuvostolta. Ohjausryhmä ehdottaakin vanhusneuvostojen lakisääteistämistä

Kuntien käytettävissä on oltava riittävästi asiantuntevaa henkilöstöä

Lakiluonnoksessa korostetaan asiantuntijuuden vahvistamista. Kunnassa on oltava riittävä määrä tarpeellista asiantuntemusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, gerontologisen hoito- ja sosiaalityön, geriatrian, turvallisen lääkehoidon, ravitsemuksen, kuntoutuksen sekä suun terveydenhuollon alalta. Iäkkäitä palvelevassa toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, kelpoisuus ja tehtävä rakenne vastaavat iäkkäiden asiakkaiden lukumäärää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta.

Lakiehdotukseen sisältyy asetuksenantovaltuutus. Asetuksella voidaan tarkentaa esimerkiksi säännöksiä toimintayksikön henkilöstön määrästä, asiantuntemuksesta, tehtävä rakenteesta, johtamisesta ja omavalvonnasta, mikäli palvelujen laadussa ilmenneet ongelmat eivät väisty uuden lain ja informaatio-ohjauksen avulla.

Omavalvontaa palvelujen laadun parantamiseksi

Ohjausryhmän mukaan iäkkäiden palveluissa on tehostettava laadunhallintaa ja valvontaa. Palveluista vastaavan johtajan on huolehdittava, että toimintayksikössä järjestetään omavalvontaa palvelujen laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi. Omavalvontaa varten laaditaan omavalvontasuunnitelma, joka pidetään julkisesti nähtävänä. Suunnitelman toteutuksesta tulee seurata ja palveluja kehittää iäkkäiltä asiakkailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä toimintayksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella.

Omavalvontasuunnitelman toteutumisen seuranta auttaa myös viranomaisvalvonnassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon yleislaeissa olevat säännökset antavat valvontaviranomaisille (Valvira, Avit) tehokkaat keinot puuttua palveluissa havaitsemiinsa epäkohtiin esimerkiksi sanktioin.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite vanhuspalvelulain valmistelusta. Luonnos laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista on tehty STM:n asettamassa ohjausryhmässä. Työ pohjautui vuonna 2011 valmistuneeseen lakiluonnokseen ja siitä lausuntokierroksella saatuun palautteeseen. Ohjausryhmän mukaan lain tueksi tarvitaan jatkossakin informaatio-ohjausta, kuten laatusuosituksia sekä valvontaohjelmia.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on parhaillaan valmistelussa myös muuta lainsäädäntöä, joka vaikuttaa iäkkäiden henkilöiden palveluihin. Tällaisia ovat mm. sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä ja rakenteita säätelevä laki ja uudistuva sosiaalihuoltolaki. Lisäksi STM on asettanut oman työryhmän omaishoidon kehittämiseksi.

Ohjausryhmä pitää tärkeänä, että lakiluonnoksesta kuullaan nyt eri toimijoita. Lakiluonnoksesta järjestetään kuulemistilaisuus ja lisäksi luonnos lähetetään lausunnoille. Tarkoituksena on, että hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2012.

Lisätietoja

ohjausryhmän puheenjohtaja:
kansliapäällikkö Kari Välimäki, p. 09 160 73763

ohjausryhmän sihteeri:
sosiaalineuvos Päivi Voutilainen, p. 09 160 74135
hallitusneuvos Riitta Kuusisto, p. 09 160 74360